

16
DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
TEMPESTIVO MEDICI SILENTIO
ET
INTEMPESTIVO AEGROTI

QVAM
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS CONSENSV
PRAESIDE
DANIELE WILHELMO
TRILLERO

1780
35

PHIL. ET MED. DOCT. CONSILIARIO AVL. ELECT. SAXON. MED.
PROF. PVBL. ORDIN. PRIMARIO ET ILLVSTR. ACAD.
SCIENTIAR. BONONIENS. SODALI

PRO GRADV DOCTORIS

RITE IMPETANDO

AD D. XXI. IVL. CIOIOCCCLXXX

H. L. Q. C.

PVBELICE DEFENDET

PETRVS WITT, HAMBVRGENSIS
MEDICINAE CANDIDATVS

VITEBERGAE

BITERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII

DISSERTATIO MEDICAE INVALENTI
DE
TEMPERATIVO MEDICI SIBENTIO
ET
INTERTEMPERATIVO AEGROTI

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS CONSENSV
FRASIDIS
DANIELLE WILHELMO
TRILIBRO
HUIUS ET MED. DOCT. CONSILIIANO AVT ELECT. Saxon. MED.
PROF. PUBL. ORDIN. PRIMARIO ET ILLUST. ACAD.
SCIENTIAR. LONONENSIS SOCIATAE
PRO GRADU DOCTORIS

HUIUS IMPETU
AD D. XXI. IUL. CIOCCCCXXIX
M. D. C. C.
Petrus Witt. Hambrurgensis
MEDICVS CANDIDVS

NITZBERGAE
PETERS CAROLI CHRISTIANI EDITIONE

Q. D. B. V.

§. I.

Eloquar? an silcam? Ita olim exclamabat pius ille
AENEAS,^{a)} dura sua patriaeque ipsius fata diraque
simul portenta enarraturus; sed tum dubius adhuc
et incertus, quidnam potissimum ex utroque tu-
tius eligeret. Sic igitur a quovis etiam prudenti ac solerti Viro
caute semper est deliberandum; probeque expendendum, quan-
do scilicet sit loquendum, et quando e contrario, silendum:
diversa enim omnino et distincta plane dicendi tacendique esse
tempora; iam dudum graviter monuerunt ac severe praecepe-
runt prudentissimi illi Hebraeorum duumviri, *Ecclesiastes*^{b)} ni-
mirum, atque *Ecclesiasticus*^{c)} quorum ille Coronam iam haere-
ditario iure gerebat; hic autem, ob singularem sapientiam in
isto ethico suo Thesauro, nobis adhuc, in perpetuos Vitae pro-
A be

^{a)} Apud VIRGIL. Lib. III. *Aeneid.* init.

^{b)} Cap. III, v. 7.

^{c)} Cap. XX, v. 6. 7. 8. ubi conf. GROTII *Commentar.* pag. 163. Tom.
III. opp. in V. T. item ad Cap. IV. pag. 96. et alibi. ut et CAMERAR.
ad SIRACID. pag. 200.

be pieque instituendae usus uberrimos, relictam, dignus omnino esse videbatur, ut splendida pariter laudis nunquam interiturae corona per omnia saecula, merito exornaretur. Inde igitur mordacissimus ille Satyricus, PERSIVS^{d)} istum inprimis Virum impensius laudabat, qui dicenda tacendaque iuxta exacte calleret: Secus, ac ille garrulus conviva apud HORATIVUM^{e)} qui dicenda, tacenda simul loquutus.

§. II.

Cautum itaque ac tempestivum silentium omnem omnino decet sexum, aetatem, dignitatem, statum ac Vitae conditionem, sive Reges fuerint: sive inopes Coloni, ut cum HORATIO loquamur,^{f)} est enim, ut idem prudenter monet poeta,^{g)} *fideli tuta silentio merces*; ut inde quisquis *Angeronam*,^{h)} sive venerandam silentii deam ethice magis colit, quam ethnice, iste quidem nec facile angores patiat, nec anginam, aut agoniam, sed ἀγχινοίαν potius et ἀγχιέων semper cum laude, ubique ostendat, et splendidum singularis prudentiae encomium exinde merito reportet, ut ita certe verbis serio ludere liceat. Semel quidem *Silentium perdidit Amyclas*, ut notum tenet proverbium: Sed saepius contra servavit *Amicas* et *Amicos*, et mille alia comoda et auxilia praestitit, quae ob ingentem sane copiam, factis accurate recensere vix licet: ἔδεν γὰρ σιωπῆς ἔστι χρεσιμώτερον, ut recte dixit MENANDER, καὶ πολλὰ ἔχει σιωπῆ καλὰ, uti SOPHOCLES vere pronuntiabat: ἀσφαλέτερον γὰρ τῆ λέγειν, τὸ σιγῆν. UT EPICETVS.

§. III.

^{d)} *Satyra* III.

^{e)} *Epist.* VII, Lib. I.

^{f)} *Oda* XIV, Lib. II.

^{g)} *Oda* II, Lib. III. conf. MICH. APOST. *Prov.* 17. Cent. IX. p. 107. et ibi PANTIN. pag. 312.

^{h)} Vid. REINES. ad *Inscript.* 23. Class. I. pag. 220. et Cl. SAXII *Diatriba Acad. de Dea Angerona*, Ultraiect. 1766.

§. III.

Hinc arcana silentia potissimum regnare debent in principum aulis ac cubiculis, Ministrorum et politicorum conclavibus, Legatorum negotiis, Archistrategorum tentoriis et castris militaribus. *Consilii enim anima est silentium*, ut olim sapienter dictum. Silere quoque maxime convenit *Confessionariis*, ut scilicet dicuntur, item et chirurgis, tonsoribus et obstetricibus, nec non venatoribus ac piscatoribus, ex prudenti quidem *OPPIANI*^{r)} consilio, ut et aucupibus, denique etiam potoribus ac Convivis, item iacundis, et ebris, siticulosis et anhelantibus, immo et fatuis stultis ipsis, ne scilicet ieiuna et intempestiva loquacitate foras prodant internam mentis turbatae stultitiam, ut ipse *SALOMO*,^{k)} ac *SIRACIDES*^{l)} sapientissime monent: quibus apposite respondet illa *PVBLIISYRI* sententia:^{m)} *Taciturnitas stulto homini pro sapientia est*. Sicut ex adverso, ipsos quoque prudentes ac sagaces Viros tacere interdum, ac loquax labellum digito veluti comprimere decet, ut modum inde ex sapientia tenere et luxuriantem nimis floridi ingenii ubertatem, iniecto quasi temperato freno, compescere ac moderari perdifcant. Sed de his quidem haecenus.

§. IV.

Nolo enim iam studio, in communes illas ac generales silentii laudes longius latiusque evagari, ne sic in oppositum huic quidem praeclarae virtuti vitium, tinnulam nempe et inanem

A 2

Garru-

r) Lib. I. *Cyueget.* 449. ibi *RITTERSHVS.* pag. 41. et Lib. III. *Haliect.* 429. et ibi idem *RITTERSHVS.* pag. 276.

k) *Proverb.* XVII, 25. l) *Ecclesiastic.* XX, 7. 8.

m) *Sent.* 733. pag. 29. ubi imprimis vid. *GRVTERI Notas* uberrimas, pag. 427 1qq. et pag. 429. item et pag. 511 1qq.

Garrulitatem, a magno praesertim PLVTARCHO*) acri iustaque censura merito notatam, temere incidisse, iure forsan videar. Inde igitur tanto minus nunc placet, aut licet, notissima illa ubivis *Florilegia*, aut *Anthologiae*, STOBÆI nimirum, GROTII, GRVTERI, LANGII, MAGIRI, NEANDRI et aliorum aut nitidas illas MORHOFII Dissertationes, *de iure silentii*, item, *de Eloquentia in Tacendo*, impudenter nimis ac imprudenter expilare, et sic alienis plumis ridicule superbire; in quibus quippe innumera paene in amplissimas venerandi silentii laudes, ex omnis quidem aevi Auctoribus, graecis pariter ac latinis, undique operose et copiose congesta, una simul ferie, commode exhibentur.

§. V.

Cunctis istis igitur iam merito missis ac relictis, tanquam peregrinis non nihil et alienis; propius potius nunc accedamus ad institutum nostrum, atque *de ipso Medicorum praesertim silentio tempestivo*, paucis agamus. Illos enim praecipue decet, ut in opere suo arduo iuste fideliterque peragendo, memori semper mente repositum habeant saluberrimum istud et utilissimum OVIDII*) praeceptum:

Eximia est virtus, praestare silentia rebus.

At contra, gravis est culpa, tacenda loqui.

Non enim solum ipsa rei natura et officii concrediti ratio istam perpetui silentii necessitatem ipsis severe imponit: sed et insuper gravis inprimis et veneranda ipsius HIPPOCRATIS accedit auctoritas, qua non solum plus semel, de servando sancte silentio, instanter serioque admonentur: sed etiam ipso adeo sacro iure iurando proposito, tanto magis ab eo obstringuntur, tanto-

*) *Lib. de Garrulitate*, p. 502 sqq. Tom. II. Opp. add. et *Lib. de Curiositate* pag. 519 sqq.

*) *Lib. II. de Arte Amand.*

tautoque arctius obligantur, ut commissa sibi fideliter secreta tacito sub pectore religiose condant ac custodiant, nec quidquam illorum, quae forsitan apud aegros viderint, aut inaudiverint, tacenda potius, quam dicenda, fracta temere fide, et rupto impudenter silentio, in garrulum ac malignum vulgus, sua certe culpa, libere emanare permittant. Sed ne ipsa hic desint testimonia valida solidaque, nec illis fides certa et intermerata; agendum, ipsum iam si lubet, producamus HIPPOCRATEM, tanquam testem incorruptum et omni quidem exceptione maiorem.

§. VI.

Sic itur ille Medico faustis auspiciis arduam suam artem inchoaturo, praeter varia alia praecepta saluberrima, plurimumque in progressu operis, profutura, sequentem potissimam auream sane vivendi regulam normamque serio iniungit feduloque commendat: ^{p)} Δεῖ δὲ ἡγεῖν σκοπεῖν τὰδε περὶ τὴν ψυχὴν σώφρονα, μὴ μόνον τὸ σῆμα, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον πᾶν εὐτακτον: *Medicum vero imprimis eo respicere ac diligenter animadvertere oportet, ut animum habeat modestum ac temperatum, non solum, quod ad temperativum silentium attinet; sed et circa omnem praesertim reliquam vitam, probe moderatum, ac continne ordinatum. Sed et alibi^{q)} porro, Medicis probis, inter alia plura salutaria monita achortamenta, severe praecipit, ut praecipue sint πρὸς τὰς ἀναστασιας σιγητικοί, καὶ πρὸς τὰς ἀποσπρήσιας ἐνθυμηματικοί καὶ καττερικοί: Ad obiectiones ac tumultus taciturni; item ad silentia tenenda, animo at-*

^{p)} Lib. de Medico, init. pag. 44. Tom. I. Opp.

^{q)} Lib. de decenti Ornatu, pag. 53. ubi conf. MATTHIAE Not. pag. 53. et Comment. III. pag. 92 sqq. et VALIERIOLAE Enarrat. Med. X. Lib. IV. p. 621 sqq. et Enarrat. V. Lib. VI. p. 849. item MEIBOM. in Iusur Hipp. c. XIX. p. 190 sqq. et Medicorum Siles. Satyr. Spec. IV. pag. 83.

tento et obfirmato praediti, ac continentes, et tolerantes, ut interim locum hunc obscurum adhuc atque ambiguum sic quidem interpretari modeste liceat. *) Sed longe clarior graviorque simul istius certe sanctae promissionis est sensus, quando Medicus iamiam sacris artis medicae arcanis ac mysteriis initiandus, religiosa fide, iurare adigitur: **) Ἄ δ' ἂν ἐν Θεραπειῇ, ἢ ἰδίῳ, ἢ ἀκέρῳ, ἢ καὶ ἀνευ Θεραπειῶν, κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χεῖρ πότε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, στήσομαι, ἀξίητα ἠγόμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα: Quaecumque vero inter curandum, ipse videro, aut etiam audiero, immo etiam ad medicandum non adhibitus, in communi quidem hominum vita, oblata forsitan occasione, cognovero; ea cuncta, si quidem foras efferre non contulerit, alto mecum silentio pertinaciter premam, nec unquam publice promam; sed tanquam sacra arcana, quae profane effari nequaquam decet, intus, apud me religiose servabo, ac sollicito custodiam. Quorsum et manifeste ac luculenter respexit B. HIERONYMVS *) ad hunc ipsum insignem plane ac memorabilem HIPPOCRATIS locum aperte provocans: HIPPOCRATES adiurat discipulos, antequam doceat, et in verba sua iurare compellit; extorquet sacramento silentium, sermonem, incessum, habitum, moresque praescribit. Haec quidem ille: unde simul clarissime patet, ut id hic tantum obiter; sed non plane intempestive, ut spero, adiciere liceat, HIP-

POCRA-

*) De vero huius obscurioris loci sensu, non inter se satis conveniunt docti Interpretes, ut videre est apud FOESIVM, ZWINGERVM, et DACERIVM, qui tamen p. 183. ipsam HIPPOCRATIS mentem minus assequutus videtur, si fateri liceat.

**) In *Iureiurando*, pag. 43. Tom. I. Opp.

*) *Epist.* III. ad HELIODORVM, Conf. MEIBOM. ad *Iusiurand.* HIPPOCRAT. Cap. XIX. pag. 193. et in primis Cap. I. pag. 10 seqq. ubi plura testimonia luculentissima simul adfert Auctor. Vid. et DACERII *Not.* ad *vers. Gallic.* opp. HIPPOCR. Tom. I. pag. 149. item IOANN. RHOD. ad SCRIBON. LARG. pag. 22. et DAN. VINK *Amoenit. philol. Med.* Sect. I. cap. I. pag. 35 fqq. et Sect. III, cap. 6. pag. 353 sq.

POCRATEM ipsum huius certe religiosi iurisiurandi verum unicumque esse Auctorem, quod ipsum contra, virum doctum quidem; sat ingenio abusum, aliosque nonnullo frustra et sine ulla sufficienti ratione, negantes et inaniter obloquentes, iam dudum alibi fusius ac disertius, vi fallor, probavimus¹⁾ sed de his haecenus.

§. VII.

Sic itaque quivis Medicus probus, honestus ac peritus, maximam certe partem, *mutus* quasi esse debet, quoniam nempe *Artem tractat mutam*, quae opere magis exercetur, quam ore, et mente potius manumque peragitur; quam lingua, aut verbosa loquacitate. Qualem nobis fere ad ipsius HIPPOCRATIS exemplum, MARSILIVM illum CAGNATVM, Medicum praestantissimum scite describit, aut vivide potius depingit IAN. NICIVS ERYTHRAEVS.²⁾ Rarissime enim loquaces Medici sunt sagaces et veraces; sed ipsi quidem haud modeste silentes, plerumque aegrotos suos ante diem, imprudenter demittunt ad *tristia regna silentum*, ut poeta ait.³⁾ Recte proin MENANDER, sive quicumque demum ille fuerit, olim dixit: *ιατρὸς ἀδόλεσχος νοσῶντι πάλιν νέσος*, *Medicus Loquutor Morbus aegro fit novus*, sicut ipse HIPPOCRATES²⁾ talem Medicum garrulum, petulantem, ridentem semper ac nimium hilarem summo certe iure, vocavit *Φορηκόν*, *onerosum*, et ipsi hinc aegroto *intolerabilem*; *σφαλερὴ γὰρ καὶ ἐμπρωσιος ἢ μετ' ἀδόλεσχῆς, ἐχθρῆσις*, *fallax enim et ad lapsum erroremque valde proclivis est affirmatio, quae nimia cum garrulitate, a Medico temere effutitur et effunditur*, ut alibi vere et acute pro-

¹⁾ Lib. de HIPPOCRATE *Atheismi falso accusat.* in *Opuscul. Med. philol.* Tom. II. pag. 165 seqq.

²⁾ *Pinacothec.* I. pag. 98.

³⁾ VIRGIL. Lib. VI. *Aeneid.* ubi plura in *Comment. la CERDA* p. 643.

⁴⁾ Lib. de *Medico*, pag. 45.

pronunciavit idem HIPPOCRATES.^{a)} Hinc recte sane ac sapienter censuit IANVS DAMASCENVS^{*)} *Magis omnino convenire, Medicum efficacem esse in opere, quam ore loquacem.*

§. VIII.

Inde igitur nunc paullo clarius, ni fallor, patebit, quare VIRGILIUS^{b)} ipsam Medicinam, sive *usum medendi*, singulari prorsus epitheto, et perquam ambigua commendatione, *Artem mutam* dixerit. Quae ipsa nempe ars sic dicta muta per multos doctos viros et interpretes, a longo iam tempore, disertos, immo et saepe loquaces fecit, donec relictis tandem coniecturis haud semper prosperis atque appositis, rursus sua quidem sponte, obmutescerent, quos longa serie, coniunctim recenset VINKIUS,^{c)} quibus tamen addendi adhuc merito sunt IACOB. THOMASIVS^{d)} ut et GEORG. MATTHIAE,^{e)} praesertim vero Medici illi elegantissime ac solidissime docti, huiusque longiore certe Vita omnino dignissimi, IO. HENR. SCHLIZIVS,^{f)} ACCAROL. FRID. HVNDERTMARKIVS,^{g)} ambo mihi olim

^{a)} Lib. *Præcepti* pag. 61.

^{*)} In *Aphorif. Med.* pag. 8 sqq.

Conf. ROD. ACASIRO *Med. polit.* Lib. I. cap. XII pag. 52.

^{b)} Lib. XII, *Aeneid.* v. 396 sqq. ubi vid. SERV. *de la CERDA*, EMMA-NESS. FVLV. VRSINVS, et inprimis TAVBMANN. nostr. in *Comment.* pag. 1037. item et GRONOV. ad PAPIN. STATII Lib. IV. *Thebaid.* pag. 385.

^{c)} *Amoenitat. philologico-Med.* Sect. III, Cap. VI, pag. 453 sqq.

^{d)} In *Programmate* XXIV. *de Arte Med.* inter dissertat. LXIII. a FIL. CHRIST. THOMASIO editas.

^{e)} In *Comment. neq̄ Xgēs adidōxēs* pag. 230 seqq. *Append.* ad *Tract. de Philosophia Med.*

^{f)} In doctiss. *programme de Artibus mutis*, Halae, 1732. et in *Hist. Med.* Per. I. Sect. II, cap. 4. p. 126. 135.

^{g)} In Lib. singulari elegantiss. *de Incrementis Artis Med.* etc. Sect. I. pag. 18 seqq.

olim amicissimi; at nunc eheu! in extrema hac mea ac deserta senectute, longe desideratissimi. Primo enim, ut eo iam decenter redeam, unde hactenus paulisper digressus fui; Ars quidem Medica iure *muta*, dicta videtur a summo isto Vate, inprimis ideo, quoniam sub ipsa sancta silentii fide, per religiosum nempe sacramentum, ipsi Medico Aegros tractaturo, illa committitur ac commendatur, ut modo latius demonstratum. Deinde, quia Morbi ipsi non eloquentia, sed Remediis, curantur; quae si quis elinguis, usu discreta, bene norit, hunc aliquanto maiorem Medicum futurum; quam si sine usu, linguam suam excoluerit, ut CELSVS^{b)} acute loquitur, et SENECAⁱ⁾ pariter, item LVCIANVS,^{k)} QVINCTILIANVS,^{l)} PLINIVS,^{m)} ARISTIDES,ⁿ⁾ LIBANIVS,^{o)} DIO CHRYSOSTOMVS,^{p)} ANDRONICVS RHODIVS,^{q)} AVL. GELLIVS^{r)} ipse CICERO,^{s)} et alii plures, alibi a me iam laudati, et in testimonium producti.^{t)} Porro quoque Medicina hic sat commode vocari poterat *Ars muta*; quoniam nempe non *vocalibus* solum *hominibus*; sed etiam *ipsis* simul *animalibus mutis* mederetur: neque enim olim puduit veteres Medicos, etiam doctissimos, vel ad sanationem ipsorum humaniter et officiose descendere atque bipartita veluti opera, *andriatricam* et *theriatricam* artem una exercere: quod ipsum salutare

b) Praefat. ad Lib. I. p. 10. i) Epist. LXXV.

k) In *Hippia*, pag. 354. Tom. II. Opp. l) *Declamat.* VIII. p. 135.

m) Lib. XXVI, cap. 2. et Lib. XXIX, c. 1.

n) Tom. II. Opp. per SAM. IEEB. pag. 104.

o) *Declamat.* XXXIX. pag. 838. et *Ep.* CXX.

p) *Orat.* XXXIII. pag. 395.

q) Paraphraf. *Eth. Nicomach.* ARIST. X, 13. pag. 520 sqq.

r) *Noct. Att.* Lib. XVIII, cap. 10.

s) Lib. III. *de Offic.* c. 6. et Lib. I. *de Oratore* in fine.

t) Conf. huc, si placet, MATTHIAE *Commentar. de usu in Medicina doceri nescio*, pag. 267 sqq. et pag. 269 sq.

lutare negotium ipsum adeo magnum nostrum HIPPOCRATEM, vel certe eius fratrem, SOSANDRUM utrinque, serio seduloque agitasse, vel ex ipsius *Hippiatricis* adhuc publice prostantibus, clarissime patet, ut alia nunc taceamus. Hinc ergo hanc ipsam in rem, sic luculenter atque significanter MANILIUS, Lib. V. 348 sqq. pag. 119.

*Ille tenet medicas artes per membra ferarum,
Et non auditos mutarum tollere morbos. etc.*

Et manifestius, ibidem, nonnullis interiectis, pag. 128.

*Vilibus ille etiam sanabit vulnera succis
Quadrupedum: medicas artes in membra ferarum
Noverit, humanos et quae nascentur in usus.*

Ad quos eximios plane poetae sublimis locos, conf. IOS. SCALIGERI *Comment.* pag. 390. et pag. 420. item GRONOVII *Obs. crit.* Lib. II. cap. XI. pag. 296. ut et IVL. FIRMIC. ET VEGET. *de Arte Veterinar.* in *praefat.* et passim. Inde igitur ipsum quoque VIRGILIUM nostrum una quidem manu hominibus opem medicam attulisse; altera vero animalibus quoque *mutis*, liquido in eius *vita*, testatur *Donatus*, et aliunde etiam satis constat. Quare hic quoque adiectum forsitan esse videtur singulare illud et inusitatum Epitheton *inglorius*; ideo scilicet potissimum, quod aut nulla prorsus, aut certe perquam exigua gloria, ex arte illa hippiatrica, sive veterinaria, ac Mulomedicina, esset omnino speranda et expectanda, ut apposite quoque observavit VEGETIVS in laudata modo *praefatione*. Sed de his nunc quidem haecenus.

§. IX.

Sed denique etiam Ars salutaris hic inter *artes* quidem *mutas* relata forsitan fuerit, ex ea potissimum ratione, quoniam de ipsa inprimis *Chirurgia*, illa nempe vetustissima ac primaria
ipsum

ipſius Medicinæ parte ac parente, ut vel ex HOMERO, et aliunde conſtat, indice videlicet laudato iam CELSO,*) præcipue proprieque hic ipſe controverſus poetae locus videtur intelligendus. Poſtquam enim iſte dixerat de bono illo et pio in depositum fere parentem filio, IAPYCE:

Scire poteſtates herbarum, uſumque medendi

Maluit, et mutas agitare, inglorius, artes,

Mox veluti explicationis et illuſtrationis gratia, ibidem addit:

Multa manu medica, Phoebique potentibus herbis,

Neguidquam trepidat, neguidquam ſpicula dextra

Sollicitat, preſatque tenaci forcipe ferrum.

Nempe hic *Manu medica*, emphatice ac ſignificanter dixit, ut ſic liquidius ac maniſteſtius exponeret antecedentes *Artes mutas et uſum medendi*, qui ſcilicet hic omnino conſiſtebat in mera arte manuarum, ſive chirurgica, quæ nempe muta plane eſt ars, dum tacita potius manus promptæ ac peritæ operatione; quam ſonora linguæ diſertæ oratione, peragitur, ac *ferro* magis exercetur, quam *verbo*. Sive, ut ipſe poeta id ſcitiffime ſic expreſſit: *Spicula dextra ſollicitat, preſatque tenaci forcipe ferrum*. Minime ergo clamorſa per ſe eſt; licet ſæpius inde acerbos clamores edere cogantur ipſi dolentes aegroti, quibus

B 2

tamen

*) *Praefat.* ad Lib. I. init. et *Praef.* ad Lib. VII. pag. 405 ſq. conf. DIO-
DORI SICVLI Lib. IV, c. 71. pag. 315. Tom. I. ibique Cel. WESSE-
LING. item MAXIMI TYR. Diſſ. XXIX. p. 294. AELIAN. *de Nat.*
Animal. Lib. II, cap. 18. PINDAR. apud MEIBOM. ad *Iuſiur.* HIP-
P. pag. 154 ſqq. PERIZON. ad AELIAN. *Hiſt. Var.* Lib. III, cap. 7.
pag. 209. MENAG. *Amoenitat. Iur. Civil.* Cap. XXXV. pag. 226 ſqq.
DAN. CLERICI *Hiſt. Med.* T. I. Lib. I. c. 14. pag. 41 ſqq. FLATNERI
Opuſcul. Med. Tom. II. pag. 3 ſqq. ac tandem IAC. PALMERI, *Diſ-*
quiſit. de Medicina tempore mythico uſitata, in *Miſcell. Obſſ. Crit.* Vol.
X. Tom. III. pag. 336 ſqq. ubi tamen ex parte ille contrarius eſt,
ut alios Aucliores nunc taceamus.

tamen, CELSO^{*)} recte sic iudicante, moveri neutiquam debent ipsi Chirurghi, illorum quidem salutem promovendae unice intenti, dum nempe sic dolores utiles adferunt, et tormentis tormenta discutunt, ut acute loquitur TERTULLIANVS. *Crudelis enim veluti misericordia omnino foret,*²⁾ si ob illos modo clamores, paullo post, sua sponte cessaturos, ipsi certe timide nimis et inconsiderate cessarent ab incepto suo opere feliciter exsequendo. Hinc semper potius quam diligentissime observare debent saluberrimum istud S. CYPRIANI³⁾ praeceptum: *Aperiendum vulnus est, et secandum, et putredinibus amputatis, medela fortiore curandum. Vociferetur et clamet licet, et conqueratur ager, impatiens per dolorem; gratias tamenaget postmodum, quum senserit sanitatem.*

Quibus etiam perquam apposite respondet simillima ista TERTULLIANI sententia⁴⁾ *Vulnus ille aegrotus, et gemens, et mugiens inter manus Medici, postmodum easdem mercede cumulabit, et artifices optimas praedicabit, et saevas iam negabit.* Sed haec quidem ad illustrandum illum eximium CELSI locum, data commoda certe occasione, veluti in transitu, obiter adiecta, iam sufficiant: licet, quod neutiquam ignoramus, simillima in hunc ipsum sensum medicum et ethicum, loca sane quam plurima, ubique

*) Lib. VII, Praefat. pag. 406.

2) Conf. huc B. PLATNERI Orat. IV. de *crudeli Misericordia Medentium* pag. 44 seqq. imprimis vid. pag. 48.

3) Sermon. V. de *Lapsis*. Conf. RITTERSHVS. ad SALVIANI L. VI. de *Gubernat. Dei*, pag. 248 seqq. imprimis BARTH. Lib. XLV. *Adversar.* Cap. XXIII. p. 2109 sqq. et ad CLAUDIAN. pag. 1347 sqq. add. PACHINI *Obs. Med.* XXVII. Lib. III. p. 467.

4) Lib. *Scorpiac.* Cap. V. pag. 491. Conf. et Lib. de *Poenitentia*, cap. X. pag. 128. add. LIBANI *Declamat.* XLII. pag. 890. et BASILII M. *Concion.* II. pag. 461. Tom. III. Opp. et passim alibi. idem TITI BOSTRENS. Lib. II. *contr. Manich.* in CANISII *Lect. antiq.* Tom. I. p. 110. ut et MAX. TYR. *Diff.* IV. pag. 39. ARISTID. *Orat. de Concord.* pag. 533. Tom. I. Opp. et al.

ubique occurrant apud patres praesertim Graecos, IOANNEM nempe CHRYSOST. GREGORIVM NYSSEN. BASILIVM MAGN. THEODORETVM, CLEMENTEM^{b)} aliosque plures, ut iam alibi a nobis observatum: et inprimis a THOM. GATAKERO,^{c)} quae tamen ipsa huc quidem operose congerere, iam certe nec placet, nec licet, quoniam nempe non proprie huius sunt loci, sed potius alterius. Quare nunc de his fatis.

§. X.

Ex haecenus igitur dictis et observatis nunc luculentius, spero, apparebit, quare ipsa Medicina clinica, praesertim autem Chirurgica, ut et empirica, dicta olim potissimum fuerit muta, elinguis, et infacunda potius, quam facunda ac diferta: Quoniam nempe illa ad eas inprimis Artes pertinet, ἢν μὲν ἐργασία τὸ πολὺ ἐστὶ, καὶ λόγος βραχὺς δέονται. Ἐνταῦθα δὲ, ἔδειξ. ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περὶ αὐτοῦ ἀν, καὶ διὰ στήθους, οἶον γεωμετρίαν, καὶ ἀνδραγωγίαν, καὶ ἄλλαι πολλά. κ. τ. λ. quarum aliquae in opere tantum ipso plurimum versantur, verbis autem parum admodum indigent; nonnullae vero ex illis, quae nullo profus sermone opus habent; sed etiam per solum silentium, concinne et artificiose perfici possunt, quemadmodum scilicet est ipsa Ars pictoria, statuaria, aliaeque artes perquam multae, uti SOCRATES sapienter et acute pluribus disputat ac demonstrat apud PLATONEM.^{d)} Vt ergo nunc demum omnia paucis complectamur, omnis quidem Medicus probus, verus ac in sua

B 3

^{b)} *Constit. Apostol.* Lib. II. Cap. 41. pag. 253. *Patrum Apostol.* Tom. I. Edit. CLERICI, ubi vid. *Not.* IO. BAPT. COTELERII.

^{c)} In *Comment.* ad MARC. ANTONIN. Lib. V. pag. 148 seqq. ubi loca quam plurima hanc ipsam in rem, undique operose collecta, longa quidem serie, coniunctim exhibet, ut paene nimia videri possit opera ibi anxie quasi impensa.

^{d)} In *Gorgia*, pag. 282 sqq. *Conf.* CICERONIS Lib. III. *de Oratore*, c. 7. et GRONOV. *Not.* ad PAPIN. STATII Lib. IV. *Thebaid.* p. 385.

arte perfectus, debet omnino esse veluti HIPPOCRATES, solando nempe, consulendo, medicando atque servando; sed et simul quasi *Harpocrates*, silendo, meditando atque observando. Medici enim curantes, modesti et reticentes, semper suo merito magis ubique aestimantur; quam quidem currentes, molesti, edicentes, et vociferantes potius, quam opem ferentes, ut satis ubique notum. Ceterum huc vel maxime referenda et conferenda est doctissima B. RICHTERI mei dissertatio *de silentio medico*,^{c)} nuper demum, sed iusto serius, ad me perlata, quum scilicet haec omnia iam dudum essent a me perscripta: quare nihil prorsus ex illa certe transumere potui, nec etiam volui, ut cuivis utrumque scriptum inter se diligentius comparato protinus, spero, sat manifestum erit. Sed de his nunc haftenus.

§. XI.

Verum iam tandem fileamus de *Medicorum silentio*, et loquamur potius de *silentio aegrotorum*, isti quidem plane opposito atque adverso. Quantum enim Virtutis, laudis, dignitatis ac securitatis *tempestivum silentium* omnino habet apud ipsos Medicos, uti haftenus certe latius demonstratum; tantum profecto Vitii, reprehensionis, periculi, immo et saepius ipsius exitii e contrario, *intempestivum* habet *silentium* apud ipsos aegrotos. Multi enim illorum Medicum iusto serius arcessunt, salutis nempe suae negligentiores, nec illud OVIDII^{d)} saluberrimum monitum, alias satis quidem notum, attentius secum perpendunt:

Prin-

c) Vol. nempe II. *Opuscul. Med.* nuperrime editor. p. 97 seqq.

d) *de Remedio Amoris*, v 91. Conf. huc WEITZ. ad FERENT. *Eunuch.* pag. 243 sq. item ad *Adelph.* pag. 491. et pag. 504. ut et DIETERICI *Intr. Hipp.* pag. 237 seqq. item PETIT. ad ARETAEVUM, p. 215.

Principiis obsta! sero Medicina paratur,

Quum mala per longas convaluere moras,

Quam ipsam egregiam sententiam aliis tantum verbis, ita scite expressis severus ille Satyricus, scilicet PERSIVS:^{g)}

Helleborum frustra, quum iam cutis aegra tumebit,

Poscentes videns: venienti occurrite morbo!

Hoc nimirum omnino est, quod iam dudum breviter quidem; at graviter tamen ac solide, ita pronunciaverat ipse nosler HIPPOCRATES:^{h)} τὰ νοσήματα χεῖρ ἀπ' ἀρχῆς ἰάσθαι, *Morbos mox ab initio ipso, curare oportet.* Cuius sapientissimi praeccepti causam ac rationem verissimam alibiⁱ⁾ sic reddidit perquam luculenter:

καὶ γὰρ νοσήματα εὐθεν ἀπὸ μικρῶν προφασίδων μεγάλα καὶ πολυχρόνια γίνεσθαι: *Solent enim Morbi ipsi ex parvis admodum occasionibus ac causis saepius magni, pertinaces ac diuturni fieri.* Unde ex his ipsis solidis rationibus recte conclusit IOANNES CHRYSOSTOMVS^{k)} ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰ μέγιστα ὀφείτῃ νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονέται: *In ipsi namque corporibus, Morbi tum vehementius auferunt, et inde fiunt maximi, quando, quum adhuc sint parvi ac debiles, temere negliguntur, ac nimis secure contemuntur.* Quod ipsum passim sedulo quoque monuerunt BASILIVS MAGNVS,^{l)} LIBANIUS,^{m)} THEMISTIVS,ⁿ⁾ MAXIMVS TYRIVS,^{o)} et praesertim HYPERIDES,^{p)} aliique plures.

§. XII.

g) Satyra III, v. 63. 64.

h) Lib. de Locis in Homine, pag. 388. Conf. praeccept. pag. 67. et MICH. APOSTOL. prov. 41. Cent. IV. p. 47. ibique PANTINI Not. pag. 298.

i) Lib. de Affect. pag. 181. Tom. II.

k) Homil. XII. in Cap. VII. Epist. ad Rom. pag. 161. Tom. IV. Opp. in Nov. Test.

l) Epist. CCLXXX. p. 273. Tom. III. Opp.

m) Sermon. de Vita sua, pag. 5 seqq.

n) Orat. XXII, pag. 272.

o) Dissertat. XXXVI. p. 357.

p) Apud ROBÆVVM, Sermon. XLIV. pag. 314. et NEANDRVVM, Gnomolog. pag. 196. Conf. huc etiam, si placet, Opuscul. nost. Med. philol. Tom. III. pag. 255.

Dum enim miseri isti aegroti, inter spem metumque veluti suspensi haerent, et in diversas sibi plane oppositas confidentiae, aut diffidentiae, spei, aut desperationis, partes iusto diutius, anxie dubieque distrahuntur, ita, ut nimis sero secum deliberent, quid semel sit de salute sua ambigua statuendum, et an proinde ipsum Medici officium tandem implorandum; ipse interea Morbus, sibi negligenter relictus, nec ullis idoneis remediis in tempore opportune oppugnatus, ita saepius tacite increfcit et invalescit, viresque tantas acquirit eundo, immo curendo ac properando, ut deinde difficillime et aegerrime subigi et expugnari possit; immo interdum arte ipsa longe superior et inexpugnabilior factus, ipsam naturam iamiam subactam et penitus oppressam, ferociter pervincat, ac tristem denique mortem flebiliter inferat. Quae mox ab ipso Morborum initio, ista adhuc tenera tenuisque ipsius Mali origo, parva veluti scintilla levi adhuc opera, facile est extinguenda, ne scilicet inobservata et incustodita sibi secure nimis relicta, auctis sensum viribus, in flammam, postea vix compefcendam, subito erumpat,

Nam neglecta solent incendia sumere vires.

Vt apposite ait poeta ¹⁾ atque eundem certe in sensum, CURTIVS: ²⁾ *Parva saepe scintilla, contenta, magnum excitavit incendium: Nihil tuto in hoste (hic, in Morbo) despicitur: quem spreveris, valentiorum negligentia facies.* Namque omne Malum nascens facile opprimitur: inveteratum fit plerumque robustius, uti ipse CICERO ³⁾ eandem sententiam scite expressit. Ceterum perquam appositam istam comparationem inter exiguam quidem scintillam

¹⁾ HORAT. *Epist.* XVIII. Lib. I.

²⁾ Lib. VI. Cap. III. ubi vid. FREINSHEM. LOCEN. et alios Interpret.

³⁾ *Orat. Philipp.* I.

lam, et parva primum ipsorum Morborum initia aptissime quoque instituit ALEXANDER TRALLIANVS,¹⁾ ut ARETAEVMS²⁾ aliosque iam taceamus, sed haec iam de his sufficiant.

§. XIII.

Deinde vero graviter quoque in semetipsos, et in Medicos simul, peccant aegri, quando veras suorum morborum, praesertim sordidorum et obscoenorum, causas et origines, a Ventris Venerisque intemperantia atque libidine, vitiatissimae per desidiam atque luxuriam, moribus, potissimum deducendas, vel ex sero nimis et intempestivo pudore, vel ex morosa etiam pertinacia, subdole reticent, nec ipsis Medicis sedulo in eas quidem inquirentibus candidè recitant et aperte ingenueque, ut certe decebat, confitentur, ut nempe isti, cognitis sic ac perspectis ipsis morborum abstrusorum causis veris et intimis, tanto facilius feliciusque, per idonea praesertim et apposita remedia ac praesidia opportune adhibita, morbos ipsos alacriter debellare ac fortiter demum expugnare possint. Namque non intellecti nulla est Curatio Morbi, ut poeta³⁾ vere et acute ait, et ipse quoque CELSVS⁴⁾ in eundem sensum: *Neque posse scire Medicum, quomodo morbos curare conveniat, qui, unde hi sint, ignoret.* Quod ex ipsius HIPPOCRATIS⁵⁾ uberrimo fonte ac solido fundo haustum ac derivatum: *ei γὰρ τις εἶδεν τὴν αἰτίαν τῆ νοσήματος, οὐκ ἔδυνεν, προσφέρειν τὰ συμφερόντα τῶν ἐν τῷ σώματι*

¹⁾ Lib. XII, Cap. II. pag. 685.

²⁾ Lib. II. de Causis ac Signis Morborum. Chron. Cap. XII. pag. 66 ubi conf. PETITI Comment. pag. 215. et in primis DIETERICI Iatreum Hippocr. pag. 237 seqq. et pag. 1079. item WEITZ. ad TERCENT. Adolph. pag. 504.

³⁾ CORNEL. GALLVS, seu rectius, MAXIMIANVS, Eleg. III. 54.

⁴⁾ Praefat. ad Lib. I. pag. 4. ⁵⁾ Lib. de Flat. pag. 400. Tom. I.

ἐν τῶν ἐνεντιῶν ἐπιστάμενος τὰ νοσήματα: Si quis enim ipsam veram ipsius Morbi causam probe perspexerit, atque intimius cognoverit; tum sane sat potens et efficax erit, ad ea commode adferenda, quae ipsi corpori apprime conducant; contraria nempe corporibus ipsa morborum natura sic clare perspecta atque manifestius indagata. Nihil ergo ipsos quidem Medicos clanculum celandum; sed omne potius, etiam si turpiculum interdum, obscoenius ac pudendum fuerit, fideliter illis revelandum; nam tutis deponunt auribus omnia, ut cum poeta^{a)} sic loquamur, quoniam Medici tacere didicerunt, et per ipsum religiosum sacramentum ipsis prius severe impositum, ad sacrum silentium, praeterea, serio adiguntur, ut iam supra manifestius demonstratum. Vbi enim nulla confessio; ibi nulla quoque absolutio, ut vulgo recte dicitur, et ubi nulla loquela, aut querela; ibi nulla etiam est medela, ubi denique nullum est gravamen, ibi quoque nullum esse potest levamen, ut ita cum CASSIODORO, iam loqui liceat. Eiusmodi igitur aegrotis, aut nimium verecundis, ac timidis, aut contra, nimis pertinacibus ac morosis Medicus probus, pius ac misericors saepius serio et instantissime acclamare debet suo quidem sensu, saluberrimum istud et plurimum profecto profuturum, ipsius S. IACOBI^{b)} Monitum: ἐξομολογήσατε τὰ παραπτώματα, ὅπως ἰαθῆτε: Confitemini vestra delicta, ut ita sanemini. Qualia παραπτώματα, sive ἀμαρτίαι quam plurimas suae certe salutis in-curiosorum aegrotorum ipse late recenset HIPPOCRATES^{c)} δι
 ὧν

^{a)} HORAT. *Od.* 27. Lib. I.

^{b)} *Epist.* Cap. V, v. 16. ubi conf. WOLFII *Cur. philol.* T. IV. p. 83. et ALBERTI in *Obss. philol.* in N. T. pag. 453.

^{c)} Lib. de decenti ornatu, pag. 58. Conf. et Lib. de Arte, pag. 6. et p. II item Praenot. p. 447 sqq. et Lib. II. Praedict. p. 491 sqq. conf. BOHN. de *Off. Med.* Part. I. cap. 7. pag. 167. et ALBERTI *Diss. de Confessione aegri erga Medicum*, item STAHLII *Diss. de Morosis aegris*, et denique IVSTI VESTI *Disput. de Aegro mendace*.

ὡν πολλοὶ πολλὰς διεψεύσαντο, per quas multi eorum saepius mentiti sunt, atque inde, aut difficillime periculo emerferunt, aut sua-
pte culpa miserrime perierunt. Frustra igitur occultant homines,
si qua in membris, prava, aut debilitata, aut imminuta sunt, ut CICE-
RONIS verbis opportune hic utamur. L. V. de Fin. cap. 17.

§. XIV.

Cuius igitur morbis afflictorum suaeque hinc salutis re-
diturae cupidorum ea potissimum sui quidem officii imposita
est necessitas, ut ad omnes certe quaestiones a medico fideli
et officioso sibi propositas, et ab ipso nostro HIPPOCRATE^{d)}
plus semel quam diligentissime, praescriptas et enixissime com-
mendatas, postea vero ab ipso IVL. CAS. CLAUDINO^{e)} et no-
stro inprimis BOHNI^{f)} uberius expositas, candidè inprimis,
promte et aperte, sine ulla tergiversatione, cunctatione, aut
intempestiva denique verecundia, respondeat nihilque profusus,
quod quidem ad ipsius morbi causam et originem spectat, ta-
cito sub pectore recondat inexplicitum et inenarratum. Per
huiusmodi enim fidelem errorum commissorum indicinam,
tanto facilius postea pervenitur ad felicem Medicinam, et expe-
ditioem morbi ipsius solutionem. Ὁ γὰρ ἰατρός, ἢν μὲν αἰχέσει
πρὸς τὸ ἐφθῆναι, ἐξεχέσει καὶ πρὸς τὸ ἰαθῆναι, namque Medicus, si
quidem ad cognoscendum ac contemplandum suffecerit; tum tanto
promptius ac fortunatius sufficiet etiam ad sanandum, ut ipse HIPPO-
CRA-

C 2

CRA-

- d) Praenot. pag. 448 seqq. et Lib. VI. Epidem. pag. 302 sq. Tom. I.
item Lib. I. de Morbis. pag. 2. ut et Lib. de Affect. pag. 182 sq. prae-
fertim autem Lib. de Vitu Acutor. pag. 306 seqq. Tom. II. et passim
alibi. Conf. IANI DAMASCENI Aphorif. 49. pag. 7.
e) Lib. I. de Ingressu ad Infirmos, Cap. I. et II. sqq.
f) Lib. de Officio Medici duplici, Part. I. Cap. VI. et VII. pag. 129 sqq.
et pag. 140 sqq. perquam exacte conf. et ROD. a CASTRO, Med.
polit. Lib. III. cap. 12. et passim alibi in isto docto opere.

CRATES^{s)} noster sapienter pronuntiavit. *Initium ergo salutis est notitia at confessio ipsius peccati, sicuti ipso SENECA^{h)} teste ac laudatore, perquam scite ac praeclare EPICURVS quondam monuerat. Malum enim, quum perseverat, augetur: at remediabile bonum est in peccatum, accelerata correctio, uti recte iudicat CASSIODORVSⁱ⁾*

§. XV.

Inde ergo Morbi etiam ipsi propriis suis nominibus, tametsi horridis interdum, nauseosis et asperioribus, libere et ingenue sunt enunciandi; non autem contra, mitioribus ac mollioribus callide involvendi, aut ambigue et obscure circumscribendi; uti quidem frequentius, licet frustra et inaniter, hinc inde fieri consuevit, ceu ubivis certe notum. Sic, ut nonnulla id genus commenta hic exempli tantum causa, adferre liceat, edax pertinaxque pulmonum *Tabes* nonnihil mollius; diuturna modo pectoris infirmitas saepius vocatur; sicut foeda diarrhoea ac dysenteria etiam, liquidum ventris profluvium ac corporis beneficium; fordidae *Haemorrhoides* nimis sane splendide, *aureae* dicuntur *Venae*; quum tamen *plumbeae* potius saepe sint, et ipso plumbo graviore: saevus ille *furor uterinus* mitissime *affectus* tantum *eroticus* seu *amatorius*, et ipsa illa dira duraque Lues venerea, *scorbutus* solum *venericus* generatim appellatur; sicut hocce novantiquum fere ut ita dicam, nomen^{k)} ex viro quodam illustri, ista quidem crudeli labe tabeque misere affecto

^{s)} Lib. de Arte, pag. 11. Tom. I.

^{h)} Epist. XXVIII. pag. 79. fine.

ⁱ⁾ Epist. XIV. Lib. III.

^{k)} Conf. 10. RHODII *Comment.* ad SCRIBON. LARG. pag. 317. et 465. et quos ibi laudat Auctores, quibus add. *Scriptores aphrodisiacos* a magno BOERHAAVIO denuo editos, ubi hanc in rem, plura, uti et apud NICOL. PECHLINVM, *Obs. physico med.* XVII. pag. 175 sqq. et *Obs.* LXXII. Lib. I. pag. 194.

affecto quondam a Medico praesenti auditum. Nec sane hic desunt alia paullo honestiora Synonyma ac velamina, quibus lues ista inhonesta nonnihil mitigari et quasi obumbrari vulgo solet, v. gr. *Scabies venerea*, *Serpigo Indica*, *pudendagra*, *Impetigo venerea*, ac *variola magna*, ne plura incassum iam his adiiciam. Potius ad reliqua nunc, si lubet, strenue pergamus.

§. XVI.

Sic igitur porro Morbus ille epilepticus, visu plane terribilis et *insputatus*, ut cum PLAVTO loquar, mitius quasi, atque mollius, nuncupatur *Sacer*, *Herculeus*, *Comitiolis*, *fonticus*, *lunaticus*, *caducus*, tandem et *puerilis*, ceu notum: sicut saevissima ista et immedicabilis plerumque *Rabies canina* sub frigido tantum liquidoque *Hydro*-aut *Hydrophobiae* nomine caute quasi, velatur. Foedus pariter luridusque *Icterus* splendidis tamen titulis Morbi *regii*, *aurei*, seu *auriginis*, ac *chrysiismi*, indigne superbit. Quomodo etiam nocturnus *Ephialtes*, sive Incubo onerosus, anxius ille et lucifer affectus, observante CAELIO AVREL.¹⁾ blandissime vocatur *Epopheles*, sive *frugifer* atque *utilis*.^{m)} *Erysipelati* pariter, ut et *Herpeti*, latius serpenti nomen *ignis sacri* profane quasi, impositum est, et perniciosissimae praefertim illius species, quae medium hominem ambit et plerumque suffocat, dicitur tantum generatim *Zoster*, vel *Tona*.ⁿ⁾ Tetra illa et ulcerosa faciei deformis *Rubedo* sub florido quasi et

C. 3

amoe-

¹⁾ Lib. I. *de Morb. Chron.* C. 3. pag. 289.

^{m)} De quo vid. fusius, *Clinotechnicae nostrae* Sect. III. pag. 79 sqq.

ⁿ⁾ Conf. huc IO. RHODII *Not. ad SCRIBON. IARG.* pag. 122. LANG. *Epist. Med.* 3^a Lib. I. p. 133. DIET. *Lat. Hipp.* p. 478. SCHROECK, ad HELLWIG *Obs. med.* 33. p. 142. item HOFFMANN. *nostr. Opp. Med.* Tom. II. pag. 104. et Tom. III. p. 426. ut et GEIER. *de ZOSTERE*, aliosque plures.

amœno *Guttæ rosaceæ* cognomento utcunque latitat. Sicut fordida capitis impuri tubercula *Melicerides* sive *favi*, ab ipso dulci-aureoque *Melle*, perperam denominantur, prout etiam letiferi plerumque *Carbunculi* splendido illo titulo frustra ornantur, ut et foeda ulcera scabiosa *pavorum* tantum nomine mitius denotantur.^{o)} Denique, ut plura alia, quæ larga sane copia adhuc supersunt, iam considerate omittam, fordida *ani fistula* in Galliis quondam *Regium Malum* superbe nimis, ut certe videtur, appellabatur, quoniam tum Rex ipse magnus coeco isto et obscuro intestini exulcerati tormento excruciatius aliquandiu fuerat, ut fama eo quidem tempore ferebat.

§. XVII.

Praesertim tamen *Arthritici* ac *Podagrici* hic merito notandi et culpandi sunt, qui nempe diutissime, quantum certe possunt, ab ipso initio, sua mala adhuc occulta, vase celant ac velant, atque alia mitiora et molliora nomina ipsis callide imponunt, aliasque ipsorum causas et origines, innocentiores ac remotiores anxie conquirunt, ne scilicet in iustam forsân suspensionem Vitæ non satis sobrie casteque peractæ veniant, atque inde merito derideantur ac traducantur, quoniam et ipsa nodosa podagra, et saeva arthritis saepius quoque Baccho et Veneri, sive luxuriæ ac libidini luctuosos suos natales debet, uti notum satis ex ARETAEO, GALENO, AETIO, CELSO, COELIO AVRELIANO, IANO DAMASCENO, quin immo omnibus Medicis, tam prisca, quam recentioribus,^{p)} praesertim autem ex ipsa flebili experientia quotidiana.

§. XVIII.

^{o)} Vid. huc ROB. KEVCHEII *Not.* ad SEREN. SAMON. p. III.

^{p)} ut SENNEKTO nostro, et SCHNEIDERO, SPIGELIO, PARAEO, TEVBERO, SCRIBONIO, LOSELIO, SYDENHAMO, EOBANO HESSO, BALLISTA, et aliis, qui Satyras aut Laudes in *podagram* scripserunt.

§. XVIII.

Istum igitur perversum ac morosum cunctandi, fingendi et fallendi morem ab ipsis quidem podagricis, in sua tamen damna ac pericula, plerumque adscitum et quasi communi consilio, introductum, iam sua tempestate, ita perquam acute et facete perstrinxit SENECA,⁹⁾ ipse etiam a locuplete podagra, ut cum poeta satyrico loquar, (namque perquam dives erat ipse SENECA, ut notum) interdum tentatus, et a sensibili ipsius verminatione, seu fornicatione, aut *psellismo*⁷⁾ subinde vexatus. Sic autem ille: *Pedes dolent, articuli punctiunculas sentiunt: adhuc dissimulamus, et aut talem nos extorsisse dicimus, aut in exercitatione aliqua laborasse. Dubio et incipiente morbo, quaeritur nomen: qui talaria coepit intendere, et utrosque pedes detortos fecit, necesse est, podagram fateri.*⁸⁾ Hactenus scilicet SENECA.

§. XIX.

scripserunt, et coniunctim prodierunt Argentorati, 1570, et postea alibi quoque, sed sat.

⁹⁾ *Epist.* LIII. pag. 133.

⁷⁾ Conf. SENECAE *Epist.* LXXVIII. p. 238. item CAEL. AVRELIAN. Lib. V. de *Morb. Chron.* Cap. II. pag. 558. et REINES. *Var. Lect.* Lib. II, cap. XVIII. pag. 289 sq.

⁸⁾ Foedum sane hic mendum elegantem hunc SENECAE locum contaminavit. In omnibus enim Cod. MSt. et impressis, legitur: *utrosque pedes dextros, vel destros fecit*: minus profecto dextre; sed sinistre potius, et sine sensu. Inde LIPSIVS legebat: *detorserit*, vel *distorserit*: TANAQVILLVS autem FABER, *Epist. Crit.* 35 Part. I. p. 89. malebat *tumescit*: Sed GVIL. PELLICERVS hic substituebat: *Clo- dasiros fecit*, apud FRANCISC. VAVASSOREM, in *Antibarb.* p. 574. qui tamen ipse ibidem, malebat legere: *aegros fecit*. GRONOVIVS vero contra morem suum, nihil plane hic monet, aut movet. Nos denique ipsi interea legendum coniecimus: *detortos vel distortos fecit*: quo modo nempe ipse SENECA alibi saepe loquitur, ubi de Podagra aut Chiragra agit. Sic *Epist.* LXVII. *podagra distortus*, et Lib.

§. XIX.

Sed hanc ipsam egregiam summi huius philosophi sententiam breviorē ampliore veluti Commentario, luculenter illustravit COELIVS AVRELIANVS:*) quem ut pace quidem Lectorum, uti speramus, integrum huc commode transferamus, operae omnino videtur pretium. En autem nunc ipsa illius verba: *Haec passio podagrica initio, parvitatē causa, negligitur, et contempta, convalescit: quippe quum a multis minime credatur emergere. Aliqui denique digiti luxati, aliqui pedis versionem, aliqui cuiusdam rei calcatae, vel offensae duritiam, aut fervorem queruntur; tum necessitate coacti, augmenti temporibus, in confessionem veniunt aegrotantes. Ob hoc igitur passio perseverare, atque corpora possidere meditantur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum causa, quibus recessisse putatur, quum sanos, aegrotantes fingendo, promittit, adjuvante etiam intemperantia; qua cum saepe concipi passio perspicitur, manere posse, non dubitatur.* Quibus ipsis omnino consona paene in omnibus ea sunt, qua de his vulgo quidem consuetis podagricorum technis ac fallaciis damnose confictis, pariter scite adnotavit ARETAEVUS:**) item et LVCIANVS:*) qui, ad Satyram scilicet
natus,

Lib. III. de Ira, c. 33. *valetudinarius distortis pedibus: item Epist. LXXVIII. artus in diversum articulis exeuntibus, tortos et Epist. XCV. retorti digiti, articulis obrigentibus: quale fere et Epist. CI. et alibi occurrit; quod tamen cum multis id genus aliis, iam studio praetermittimus. Interim vero et hic sat commode, opinor, legi posset, detros, vel tetros fecit, item extrusos fecit, ut et extra usum, vel extrorsum, fecit, aut exedros, aut exarthros, vel denique desides fecit, ut alia plura taceam. Sed praetulerim tamen hic cunctis, extortos, aut detortos, ut dixi, prout ipse quoque APVLEIVS habet, Lib. V. Metam. pag. 94. ubi maxime vid. PRICAEI Not. pag. 262.*

*) Lib. V. de Morb. Chron. Cap. II. pag. 560.

**) Lib. II. de Caus. et Signis Morbor. Chronic. Cap. XI. pag. 66. ubi conf. PETR. PETITI Comment. pag. 215.

*) in Ocylope,

natus, proinde, multo saepe mordaci hos quidem insulos mo-
res probe defricuit, ipse licet ab implacabili illa dea, podagra
saepius, per vitam, saeviter, forsitan et haud proflus iniuste,
flagellatus. Quorum praestantissimorum Auctorum loca ex-
imia, sed ampliora, et hinc ob angustum nimis spatium, huc
aegre traducenda, ibi commodius legisse ac diligentius expen-
diffe, neminem sane poenitebit; praesertim, si simul studiosius
conferantur, quae eandem in rem, docte et acute observarunt
FELTMANNVS¹⁾ DIETERICVS,²⁾ et praecipue magnus noster
SENNERTVS,³⁾ aliique plures, qui de arthritide, seu rigida
matre, ac tarda claudaque ipsius filia, sive podagra, in com-
munes quidem usus, quondam luculentius sunt commentati.

§. XX.

Cuncta igitur haec scenica quasi ac mimica figmenta et
commenta ab aegrotis semper sunt quam diligentissime vitan-
da, ne ipsi nimis diu dubitando, cunctando, verecundando
ac silendo, rem suam tandem ita penitus perdant, ut eam dein-
de, haud pari felicitate, ac notus ille Fabius cunctator, in in-
tegrum quidem restituere unquam valeant. *Qui enim pudoris
magis memores, quam salutis, in partibus verecundioribus corporis
contracta vexatione, conscientiam medentium vitant, ita cum sua eru-
bescentia pereunt, ut graviter vereque monet TERTULLIANVS⁴⁾
et alibi⁵⁾ adhuc gravius ac vehementius: Nam et Medicinae
praesidium plures resugiunt: plures enim stulti, plures timidi, et male
verecundi: ubi sequentia sedulo conferantur. Quorum et tan-
dem*

¹⁾ Lib. de dea Podagra, Cap. V. pag. 21. et pag. 27 seqq.

²⁾ Iatr. Hippocrat pag. 237 seqq.

³⁾ Tract. de Arthritide, Cap. IV. pag. 25 seqq.

⁴⁾ Lib. de Poenitentia, Cap. X. pag. 127.

⁵⁾ Lib. Scorpiac. Cap. V. pag. 491.

dem apprime pertinet vera ista ac severa IOANNIS XIPHILINI^{d)} censura: τὸτο συνήθειαν ἔχουσιν οἱ ἀρρώστῳτες, ὅτι ἐβόλοντα τινα τῆ νοσήματος ἔχειν μάλιστα, καὶ πολλοὶ ἠθέλησαν μᾶλλον τοῖς ἀρρώσθημασιν ἐναποθανεῖν, ἢ τὰς οἰκείας ἐκκαλίψαι συμφορὰς: Hoc quidem plerumque in more suo positum habent ipsi aegrotantes, ut nolint quinquam sui certe morbi habere testem: unde et multi in suis morbis, tacite mori maluerunt; quam intimas ac privatas suas calamitates palam revelare. Haecenus egregie sane novus iste XIPHILINVS: Quae fatis quidem exacte respondent simillimis ipsius PLVTARCHI. e)

§. XXI.

Inde ergo verissime et acutissime simul, intempestium eiusmodi ac diurnum nimis aegrotorum morosorum silentium cultissimus HELIODORVS^{f)} vocavit τροφὴν νόσων, seu *Morborum pabulum ac nutrimentum*. Sed audiamus iam potius ipsum sic dulce loquentem: πάθος ἅπαν, τὸ μὲν ὀξείως γνωσκόμενον, εὐβοήθητον· τὸ δὲ χρόνῳ παρατεμπόμενον, ἐγγὺς ἀνίστητον. Τροφή γὰρ νόσων ἢ σιωπή· τὸ δὲ ἐκκαλίμενον, εὐπαραμύθητον: *Omnis passio, seu affectio, quae cito cognoscitur, perquam facile curari plerumque potest: Sed quae ipso quidem tempore, inveteravit, et iamiam in longius spatium transmissa fuit; tum certe propemodum est insanabilis. Alimentum enim*

^{d)} In *Sermone sacr. V. de paralyt.* nunc primum ex MSt. Mosquenf. edit. a Cl. MATTHAEI, in *Anecd. Graec.* Vol. II. pag. 37. conf. 10. CHRYSOSTOMI *Sermon.* LXV. pag. 833. Tom. V. Opp. in quaedam loca N. T. ubi eadem extat sententia.

^{e)} Lib. *de Curiositate*, pag. 518. Tom. II. opp. et Lib. *de sanitate tuenda*, pag. 127 1qq. et pag. 129. conf. et Lib. *de vitioso pudore*, pag. 528 1qq. item CICERONIS Lib. V. *de Fin. Bon. et Mal.* Sect. 17.

^{f)} Lib. IV. *Aethiopic.* pag. 167. Conf. huc et WELTZII *Comment.* in TERENT. *Heautontimor.* pag. 362. ut et BOURDELOTII *Not.* ad citat. HELIODORI locum, pag. 224. Edit. Lips. 1772.

enim Morborum est ipsum Silentium. *Ipsud autem, quod ingenua confessione enunciatur, blanda certe consolatione mitique somento commode admoto, facile leniri potest.* Quo et omnino pertinet, quod alter ille scriptor eroticus, nempe ACHILLES TATIVS,^{s)} brevius, sic expressit. Ἀλγυνότερα γίνεται τὰ ἔλκη τῆ σιωπῆ, *Longe vehementius saeviusque dolent ipsa vulnera, vel ulcera, per silentium:* disertius vero ac venustius ita enunciauit NICEPHORVS GREGORAS:^{h)} ὡσπερ ἔλαιον, καὶ κηρός, καὶ καλάμιν, καὶ χόρτος πρὸς ἐπιφύκει τροφῆ, ἔτω καὶ σιωπῆ. κ. τ. λ. *Sicut oleum, et cera, item et stipula ac gramen ignis sunt nutrimentum; ita et silentium animi corporisque dolores pariter alit et auget.* Qui locus certe insignis istam HELIODORI τροφῆν νόσων, superius propositam egregie profus atque apposite illustrat, ut quisvis statim intelligit.

§. XXII.

Nec desunt sane moesta eiusmodi aegrotorum exempla, quin potius ubique contra spem ac votum, abundant; ex quibus liquidissime patet, quantum nocuerit ipsis, in morbis praefertim acutis, putridis, sordidis, obscœnis, ac contagiosis, obstinatum nimis et diuturnum silentium. Ita, ut e multis, pauca tantum hic commode pruducamus, de potenti illo Bajorum Regulo, LVDOVICO Secundo, sequentia candide refert gravissimus iste Historicus, IOANNES AVENTINVS:ⁱ⁾ *Is morbo subito corripitur, genitalia intumescere: Ipse pudore diu languorem tegit. Deinde perfricata fronte, sero tamen, Medicos consulit; sed desperavit salutem, et ita obiit.* Quo et maxime pertinet flebilis illa Historia, quam in Vita magni illius Medici ac Critici, MARCELLII nempe CAGNATI, ita, ut solet, perquam nitide ac latine

D 2

enar-

s) Lib. II. de Clitoph. et Leucipp. Amor. pag. 129. Edit. SALMAS.

h) Lib. VIII. Historiae Romanae, p. 213. conf. ISIDORI PELUSIOT. Epist. VIII. Lib. III. pag. 458.

i) Lib. VII. Annal. Boior. Cap. XI. pag. 689.

enarrat ille sic dictus, IANVS NICIVS ERYTHRAEVS:^{k)} *Sed in curandis aliorum morbis, ita peritus ac sagax, CAGNATIVS, non potuit unicum masculae prolis filium, in gravem morbum ex incontinentia, prolapsum, ex ancipiti eripere; sed ruentem ad interitum, sua etiam ope, adiuvit; sive fato aliquo, sive ipsa adolescentis culpa, quem pudore deterritum, parenti veras morbi causas puduit aperire. Nec multum sane dissimilis iste est tristis Casus, de ALEXANDRO MAGGIO, eruditissimo Viro et poeta simul praestantissimo, ita candidè relatus, ab eodem felicissimo Biographo, scilicet ERYTHRAEO^{l)} Mortuus ille est, ut quidam aiunt, ex franguria; ut alii, ex Morbo, quem puduit Medicis aperire; quamobrem a curatione desertus, eum, nondum maturum, ad interitum dedit. Occurrunt quidem subinde et alia similia intempestivi silentii ac supinae et damnosae negligentiae exempla, apud eundem ERYTHRAEVM, sive potius, ROSSVM, seu ROSCIVM,^{m)} quae vero in praesenti certe, sciens lubensque praetereo, quoniam ad finem tandem properandum. Indicari tamen et ad diligentius legendum enixe commendari adhuc utique hic meretur singularis illa Historia horrida, de foeda foetidaque Colis gangraena, cum multis aliis diris durisque symptomatibus simul coniuncta, et iusto diutius ab ipso miserrimo sua quidem, ipsius culpa, aegrotò celata ac negata; quam sordidissimam licet ac taedii fluentisque nauseae plenissimam, more tamen suo consueto, nitidissime, et ad ipsius stili romani purissimi formam normamque felicissime et facundissime enarravit humanissimus iste et Vita et moribus ac Litteris denique IOAN. NICOLAUS PECHLINVS.ⁿ⁾*

§. XXXIII.

^{k)} *Pinacothec. I. pag. 98.*^{l)} *Pinacothec. II. pag. 98.*^{m)} *Conf. hac Pinacothec. III. pag. 91. et passim alibi, in isto elegantissimo Opere.*ⁿ⁾ *Observ. Physico-Med. XXIII. Lib. I. pag. 53. 54 et seqq.*

§. XXIII.

Plerumque vero latae huius culpae ex nimia sui negligentia, contractae potissimum rei fiunt diligentiores certe litterarum elegantiorum cultores, pudet quidem fateri. Studiis enim altius mente immersi, necessariam ipsius arte coniuncti corporis curam incaute abiiciunt; unde viribus sensim fractis, variis subito morbis tentantur: quos ab initio quidem, plerumque, ceu facile transituros, superbe quasi, contemnant: tandem vero incrementibus illis, Medicum quidem implorant; sed, aut nimis fero; aut nimis perfunctorie et oscitanter, ipsius monitis auscultant, aut praeceptis patienter obsequuntur: *) Saepius quoque nec Medicamenta, ceu nimis ingrata essent, immo nec clysmata, ex vitioso pudore, aut morositate, facile admittunt: unde sane non mirum, si postea multi ex eis, loco speratae salutis, mortem subito inveniant insperatam: Ita ipse HIPPOCRATES^{†)} suo iam tempore, complures observavit eiusmodi aegrotos, morosos magis, quam moratos, aut morigeros, qui perire atrociter mallet; quam praescripta salutaria remedia, et *ποτήματα μισητά*, seu *potiones nonnihil exosas* et luxurioso nimis palato ingratas lubenter ac promte parateque assumere. De ipso autem clysterum usu, saepius quidem perquam necessario, quam plurimis tamen aegris plerumque invito ac frustra formidabili, sequentia interim verissime et utilissime monuit ALEXANDER TRALLIANVS: †) *πᾶσι τὴν γαστέ-*

D 3

*) Conf. huc MAXIMI TYRII *Dissert.* XLI. pag. 412 seqq. et DIOG. LAERTII Lib. IX. init. pag. 350. ibique MENAG. pag. 394. et *Clinotechnicae* nostrae Sect. III. pag. 153 sqq. item CICERON. Lib. V. de *Fin.* Sect. XVIII. pag. 2529 seqq. Vol. VIII.

†) Lib. de *decenti Ornatu*, pag. 58. Tom. I. Opp. per LINDEN.

*) Lib. X. Cap. I. pag. 574. conf. huc GREGORII NAZ. *Orat.* XI. pag. 185. Tom. I. Opp.

εα θεραπέυεσθαι ἐκ ἀνέχονται, τὰ μὲν δεικνύσας, ἕδ' ὅτε δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀργείων ἐθετεύοντες: Multi per anum curari non sustinent; partim inde metuentes, partim etiam ex nimia verecundia et castimonia, erubescunt: Ita enim locum illum, probabili admodum, ni fallor, coniectura, legendum potius censeo: quoniam prae ἀνία, ut vulgo quidem ibi scriptum est, seu tristitia, aut moerore, nemo fere erubescit; sed prae ἀγνεία, potius, sive verecundia, modestia ac pudore, ut utique sane sat notum esse arbitramur. Sed relictis nunc his certe aegris, nimis profecto delicatis ac fastidiosis, ad nostros potius illico redeamus doctos, Viros, variis quidem morbis subinde correptos; et tamen, quod utique mirum, et hinc vix laudabile, salutis suae, non in tuto vado, sed intuito et incerto potius fato adhuc collocatae, ex mera incuria et fœcordia, (sit venia dicto!) plerumque iusto negligentiores.

§. XXIV.

Sic igitur ipse LIBANIVS^{*)} notus ille orator disertissimus, Morbo attonito derepente contactus et contractus, iusto diutius

^{*)} Singulari veluti fato, haec ipsa vox ἀγνεία, in Vett. Codd. confusa saepiusprehenditur cum aliis similis paene soni acriptionis, vobis. Ita pro ipsa, ἀγνεία, mala legitur apud HESYCHVM, pag. 14. et praesertim, apud MAXIMUM TYRIVM, Dissert. XIX. pag. 190. fine, e contrario, pro ἀγνεία, ἀπνοία, acute ibi observante et feliciter emendante IO. CLERICO, in Silv. philol. Lib. I. cap. IX. pag. 270 sq. accedente quoque ipsorum MStorum fide, ut ibi probat etiam DAVISVS, in Notis, pag. 623 sq. denique ipsa quoque mutata est in ὕγεια, sed sensu minus sano, apud ARRIAN. in EPICTET. Lib. III. Cap. 21. uti praecclare ostendit et sagaciter emendat IO. MEURSIVS, Lib. de Eleusin. Cap. VII. pag. 19. Sed satis nunc de his; ne immemores forsân videamur ipsius ἀγνείας, seu modestae verecundiae.

^{*)} In Vita sua, pag. 5 sqq. Tom. I. Opp.

tius filendo, et necessariam Medicorum opem negligendo, in summum vitae periculum adducebatur, ut sero tandem et difficulter illo eluctaretur, uti ipsemet ingenue et aperte de se fatetur ac testatur. Quale quid etiam in suo portentoso ac multiformi Morbo, sibi et ipsi propemodum accidisse, longa quidem serie retulit alter ille Rhetor facundissimus, AELIVS ARISTIDES.¹⁾ Sed longo maius adhuc et seria attentione dignius, sive istius constantiae, sive pertinaciae, praebuit in se ipso, exemplum illustre ille patricius Genuensis, IOANNES nempe VINCENTIVS PINELLVS, stirpe, dignitate, virtutibus, doctrina varia, ingenio, opibus, et bibliotheca denique paene regia, iuxta magnus, felix, praeminens ac praeefulgens: Cuius singulares prorsus mores, in supremo quidem morbo, adscitos, et usque ad ipsius finem, constanter adservatos ita fideliter descripsit ERYCIVS PVTEANVS,²⁾ praesens tunc ipsius aegrotantis *ἐμώρετος καὶ ἐμέτρετος*: *In eodem malo durat PINELLVS; hoc etiam periculosus, quod confiteri malum non vult. Decubans, infirmitatis hoc onus sustinet, et morbum trahit, trahendus ipse mox, non immaturo fato. Dominus ipse morbum fateatur, necesse est: Sed illud difficile, ut, qui mortis omen sanus, fugit, infirmus, admittat; cum invita Hygia, nunc in ipso morbo, velit videri sanus. Ecce aquis elautus est, pharmacis subactus, doloribus consumtus, solo animo PINELLVS. Et sic nunc quoque e Lectulo suo audit, respondet, dicit; eaque omnia, quae ante morbum.* Haec nempe laudatus modo PVTEANVS, candide profecto, facete et acute. A cuius aperta certe ac sincera descriptione non penitus quidem recedit PAVLLVS ille GVALDVS,³⁾ patricius Vicetinus, ipse nempe

¹⁾ vid. ipsius *Sermou. Sacr.* I. pag. 286 sqq. et III. pag. 311 sqq. et pag. 315 seqq. et passim ibidem, Tom. I. Opp. per SAM. IEBBIVM.

²⁾ *Epistol. Attic.* XLII. Cent. II. pag. 158 seqq.

³⁾ In *Vita PINELLI*, accuratissime conscripta, pag. 24 seqq. item pag. 96 seqq. et pag. 103 sqq. et passim alibi, in isto opere.

nempe PINELLI familiarissimus quondam, socius, et biographus postea solertissimus ac diligentissimus; nisi, quod omnia fere ibi ab ipso PVTEANO relata paullo duriora et asperiora, lenius emolliat, nitidius poliat, atque id unice studeat, ut istos quidem obiectos et notatos Viri illius magni naevos, tanquam leviores, tolerabiliores, atque hinc excusabiliores, blandius proponat.

Sed recentior nostra Historia Litteraria longe plura eiusmodi Virorum doctissimorum, animae veluti magnae nimis prodigorum, et fatum suum intrepide expectantium exempla abunde suppeditabit.¹⁾ Sic, ut VULCANIVM, POLITIANVM, HOLSTENIVM, XYLANDRVM, SIGONIVM, ROBORTELLVM, BENIVM, PORTAM, PACIVM, aliosque plures, iam studio praeteream; solos hic tantum producam viros illos magnos, BAYLIVM nempe, LEIBNITIVM, LOCKIVM, GVDIVM, MORHOFIVM, atque ipsum nostrum denique SCHVRFLEISCHIVM,²⁾ qui inconsultis quidem Medicis, aut obiter tantum consultis, mox autem desertis iterum ac neglectis, imminens suum fatum secure nimis expectarunt, atque sic aut legentes, aut scribentes, aut aliud quidquam demum agentes, animam reddiderunt, sicut ex ipsorum Vitae accurate descriptis liquido patet.

§. XXV.

Praefertim vero hic sibi caveant Foeminae, ne nimis diu silendo ac celando, claudestina sua mala ita tandem subito exaspe-

¹⁾ Conf. huc praeter laudatum iam supra ERYTHRAEVUM, IO. IMPERIALIS *Museum Hist.* SCAEV. SAMMARTHANI *Elog. doct. Vir.* BAILLETVS, PAVL. IOVIVS, PAVL. FREHERVS, MELCH. ADAMVS, THVANVS, aliique plures eiusmodi Vitarum et Elogiorum Scriptores, a MORHOFIO. STRVPIO, STOLLIO, et aliis, copiosius allegati ac laudati, ceu notum.

²⁾ De quo vid. B. nostri BERGERI *programmata funebria*, sive *Elogium*.

asperentur, ut nulla plane salutis reditionis spes postea sit relicta. Quamvis enim mollior ille ac venustior sexus silentii alias non sit admodum tenax, ut vulgo quidem creditur ac dicitur; attamen nonnullae ex isto, tam Matronae, quam tenerae inprimis virgines, innuptaeque puellae ad constans certe profundumque silentium saepius adeo usque obstinatae sunt, ut inde ex nimio et vitioso pudore, morbos suos, praecipue autem partium a pudicitia absconditarum occultiores, cum ineluctabili certe damno et irreparabili ipsius Vitae iactura, praefracte celare ac velare malint; quam in tempore adhuc opportuno, commode revelare, et ipsam illam secretam ac humanis quidem visibus subtractam malorum latentium sedem Medicis ac chirurgis ex necessitate potius, quam libera voluntate, aut lubrica voluptate, ostendere, et diligentius considerandam et explorandam decenter praebere. Cuius damnosi certe ac mortiferi saepius silentii exempla, de foeminis praesertim illustrioribus et in suprema dignitate collocatis, quam plurima passim prostant tam in ipsis Medicorum Historiis, quam in aliis publicis monumentis historicis. Sic *ATOSSA* illa magni Cyri filia, nec minoris Regis Darii uxor, Cancrum occultum in mamilla sensim natum cum male alebat, et tacite tolerabat: *ἡρώπασσα δὲ καὶ αἰχνομένη, ἔφευξε ἔδει, πρὸς pudore vero malum istud occultans, nemini indicabat.* ut ipse *HERODOTVS*^{a)} ait, hanc ipsam Historiam fusus describens: donec tandem foede rumpetur occultum illud hactenus Carcinoma, et in malignum profusius ulcus eum summo ipsius Vitae periculo, degeneraret. Tunc demum vero anxia et afflicta illa *ATOSSA*, pudore tantisperposito, sero nimis, at serio tamen, abstrusam atrocis mali sedem

a) Lib. III. cap. CXXXIII. pag. 211. Edit. GRONOV. conf. *SVIDAS*, ut et *ATHENAEI* Lib. XIII, Cap. 4. item *BRISSONII* Lib. I. de Regno *Perfar.* pag. 124.

sedem libenter ostendebat DEMOCEDI Medico praestantissimo et peritissimo, qui et opem tandem ferebat exoptatissimam et malo illi, ut merito tum visum erat, immedicabili, cum omnium admiratione, perfecte medebatur. De qua memorabili admodum Historia, et ipsa inprimis dirissimi cancri cita, insolita et hinc paene incredibili curatione iamiam alibi plenius et accuratius a nobis actum fuit.^{b)}

§. XXVI.

Sed longe febilior illa est profecto Historia, ubique fat nota, et candida Historicorum fide abundanter confirmata,^{c)} nimirum de MARIA ista, CAROLI, Burgundiae ducis, *audacis* magis, *pugnacis*, ac *divitis*, quam *felicis*, filia unica, ab ipsa Venere, Minerva, et Iunone quoque largissime dotata, ut poeta ille olim dicebat; hincque maximi illius Imperatoris MAXIMILIANI *Primi* dignissima Coniux. Quae tum gravida, (ut quidem credebatur) ab equo feroci, inter venandum, vehementius in terram excussa, inferiores corporis partes a pudore contactas solo nimis solido duroque gravissime allisit, atque inde atrocissime laesit. (Quale crudele fatum, inter equitandum, olim pariter quoque experta fuit imperatrix illa IRENE dicta.)^{d)} Nullis tamen postea precibus, aut obsecrationibus impensissimis,

^{b)} In *Opuscul. Philol. Med.* Tom. I. pag. 64 seqq.

^{c)} Vid. huc GERARD. de ROO *Histor. Austriac.* Lib. IX. pag. 392. C. SPINIAN. in *Vita Maximil. I.* METERAN. *Histor. Belg.* Lib. I. HARAEI *Annal. Brabant.* HEVTERI *Hist. Rer. Belg. et Austriacar.* FVGGERI *Specul. Hon.* FIRCKHEIMER, FREHER, PANTALEON, CASTRIT. Lib. III. HEDIONIS *Chron.* MICH. SACHS *Chron. Caesar.* P. IV, C. 3. pag. 270. et quos ibi citat. Auctores; item STRVV. in *Bibl. Hist.* ut et *Hist. Imp.* p. 739. RITTIERSHVS. *Exeges. Gen.* p. 5. et SPENERVS noster, in *Hist. German. univ.* L. III, Cap. IV. p. 377. et plures alii.

^{d)} Apud NICEPHORVM GREGORAM, *Histor. Roman.* Lib. II. p. 32.

mis, eo quidem adigi unquam potuit, ut partes illas saevius laesas ac contusas Medico, vel Chirurgo ostenderet et ad Curationem summopere necessariam, patienter praeberet. Inde igitur nimis quidem caste ac modeste; at minus tamen caute ac pie, una, cum ipso tenero adhuc foetu, male perire maluit; quam denudato; ex summa certe necessitate, alienis oculis ventre, adhuc diutius bene vivere: Incredibili interea et indelebili prorsus sui desiderio in candidissima ac fidelissima afflictissimi insolabiliter Mariti mente aeternum relicto.

§. XXVII.

Sic pariter de maxima illa magni Britanniae Regni Regina, scilicet ELISABETHA, referunt Historici fide dignissimi,* eam quoque occultum quoddam Corporis inferioris vitium quondam contraxisse, idque semper quam diligentissime celasse, nec Medicos inde unquam consuluisse: donec tandem spretis ac reiectis medicamentis omnibus, senio et moerore confecta, Regnis suis terrenis ac caducis libenter relictis, libentius peteret coelestia illa meliora, in omnem quippe aeternitatem duratura. Qualem propemodum Vitae exitum, hac nostra etiam aetate, habuisse dicitur altera illa magni et beati eiusdem Regni Regina prudentissima simulque eruditissima, scil. CAROLINA, quae pari quidem modo, ex nimio nempe pudore ac castimonia, ante tempus, obire maluit; quam Medicos in tempore, adire, illisque vitiatam quandam abdominis partem, per integros novem

E 2

et

* Conf. hic imprimis, CAMDENI *Hist. de Vita Elisabethae*, CHENII *Hist. Angl.* 10NSTHON. Lib. XIII. *Hist. Rer. Brit.* BOTEREI *Hist.* Lib. X. BURNET, LARREY, et alii *de Reb. Angl.* BOHVN, *Charact. Elisabeth.* THVAN. L. 129. MORERI, in *Dict. Hist. mai.* et BAYLE contra ipsum, in *Dictionor. Hist. Crit.* opere incomparabili, ut alii plures Auctores apud STRUVIUM ac BOECLERUM, aliosque, add. et LUDOVICI *Theatr. Mundi*, Tom. I. Lib. III, cap. 8. pag. 107. iam studio, taceantur.

et amplius, annos, uti traditur, fortissime ac patientissime toleratam, palam ostendere ac conspiciendam, aut contrectandam praebere.^{f)} Sed studio iam omitto plura alia eiusmodi luctuosa exempla, in ipsis Historiis, passim ubique obvia Matronarum illustrium, quae propter intempestivum et diuturnum nimis silentium, in tristitia illa regna Silentium, ante diem, fatali quadam necessitate, translatae fuerunt: ut iam supra monuimus. Quorsum tandem et pertinent foeminae illae nimis religiosae, seu superstitiosae, quas inter potissimum eminent S. AGATHA atque PAVLA, quae morbis correptae, acerbissimos quidem dolores fortiter tolerare maluerunt; quam per efficacia remedia illos tollere, aut ipsam Medicorum praesentiam tempestive admittere.

§. XXVIII.

Verum, ne ipsae quidem humilioris fortis, aut inferioris conditionis foeminae ab ista vitiositate semper immunes esse solent, ut scilicet tacenda dicant, et dicenda e contrario, taceant; vel, ut contumacem illam et constantis silentii plenam Libertinam, *Epicharim* scilicet^{g)} propius imitaturae, jugulum rumpere malint, quam silentium, et mortuae arca potius efferri, quam vivae, arcanum effari. Ita THOMAS BARTHOLINVS^{h)} cuiusdam Mercatoris uxoris meminit, quae ex monstruosa plane partium genitalium conformatione, sive duplicata quasi ac plicatili uteri vagina, ut paene verisimile, quater, per vices, foetus mortuos et iam fere putridos, difficillime pepererat, ita ut tandem miserrime moreretur. Quae tamen ipsa

horri-

f) Conf. huc, praeter alios, *Stat. Europ. Secret.* Part. XXXIX. pag. 280. et *Histor. nostri Temp.*

g) Apud CORNEL. TACITUM, *Annal.* Lib. XV. Cap. 57. p. 1083. T. I.

h) *Hist. Anat. et Med. rarior.* IX, Cent. V. pag. 14 seqq. conf. CORNEL. CELSI Lib. VII, Cap. XXVIII. pag. 388 199. et *Praefat.* ad Lib. I. pag. 14.

horribile illud secretum suum nulli unquam mortalium, immo, ne ipsi quidem marito charissimo aperuerat; nisi soli obstetrici, probrose hic fidae et intempestive taciturnae; quae tandem post illius obitum, precibus ac minis coacta, eiurato illo pertinaci silentio, portentosum istud arcanum libere quidem, sed nimis sero, (quum nullus nempe medelae amplius locus esset,) manifestavit. Sic et de puella quadam, post foedam scabiem nocivis unguentis infeliciter retro pulsam, in summum vitae periculum coniecta; postea autem ad feriam commissi in semet atrocis facinoris confessionem, aegerime tandem compulsam, alibi iam accuratius egimus.⁷⁾ Cui relatae ibi historiae simillima fere ista est notabilis observatio, a cl. BRINCKMANNO nuperrime publice proposita.⁸⁾

§. XXIX.

Sed extremum nunc denique occupet foedissima illa Scabies Gallica, sive Neapolitana; qua, sive ipsa factorum iniquitate, siue ex socordia, incuria, et diuturno nimis silentio, infectum turpissime fuit castissimum puellae nobilis innocentissimae corpus, (ut credere certe par est,) quam Historiam luctuosissimam cum extremo legentium horrore ac stupore, ita vivide et accurate describit celeb. ille GVIL. FABRICIVS HILDANVS,⁹⁾ qui sane testis nunc erit ἀνέστης, quia tunc ibi ipse erat ἀνέστης. Sed audiamus iam ipsum: *Puella quaedam, XV annos nata, ex nobili familia orta, quum Dusseldorpii, in caterva atque conventu Nobilium, Bacchanalia celebraret; factum est, ut adolescentes Virginum vestes, et vicissim, virgines adolescentium caligas et vestes induerent. Unde non multo post, puella, eiusmodi vestimentis usa, circa pudenda, dolorem contraxit, et pruritum percepit; moxque exortae sunt pustulae, et ulcera maligna, quae tamen*
Matri,

⁷⁾ In *Opuscul. Med. philol.* Tom. I. pag. 144 seqq. conf. huc IVNCKERI *Dissert. de Damno, ex Scabie repulsa.*

⁸⁾ In *Tract. vernac. de Bis Mortuis.* Sect. III. pag. 115.

⁹⁾ *Observat. Chirurg.* C. Cent. I. pag. 297 sqq.

Matri, ob verecundiam, indicare causa non fuit; usque dum propter ingravescentia ulcera, et doloris vehementiam, incedere vix posset amplius. Tandem autem ego accersitus, iuveni pudenda, et partem colli uteri et vesicae ad Intestinum rectum usque, foetidissimo ulcere exesa: Sphincteres quoque tum vesicae, tum intestini recti, erosi erant: quapropter urina simul, et excrementa alvi involuntarie effluebant. Res erat horrenda: praeter uterum enim dolores acutissimi, febris continua et ardens, vigiliae, nausea, et cibi fastidium aderant. Atque in ea miseria, intra paucos dies, extincta est. Quum autem ante obitum, de huius morbi causa investiganda, mecum solliciti essent parentes, atque ex ipsa puella olfacere vellent, num ex copulatione cuiusquam, morbum contraxisset; illa se nunquam virum cognovisse, multis iuramentis affirmabat. Inquisitione itaque facta, Adolescens ille, (cuius Caligae puella in suam perniciem, praeter fas et decorum, induerat, Deut. XXII.) lue venerea gravissime infectus, inventus est. Hactenus HILDANVS. Sed mittamus, nunc plures alios eiusmodi iuvenes ac puellas, quos durus amor crudeli tabe peredit, ut poeta loquitur, atque hic tandem finiamus.

§. XXX.

Restat quidem adhuc altera huius Dissertationis pars, (isti quodammodo, ut prima certe fronte, videtur, opposita ac quasi contraria,) scilicet de tempestivo ac salutari Aegrotorum silentio, sive de Medela, per silentium: quam vero propter occupatum iam dudum hic spatium, in aliud certe commodius tempus differre nunc vel invitati, cogimur. Nisi communis ille Sigalion, ac simul Pnigalion, (ut ita dicam,) qui omnibus quidem mortalibus durum et indissolubile aeterni silentii sigillum imprimit, nobis quoque perpetuum silentium interea subito imponat: Quod tamen fatum in solius omnipotentis Dei dextra est repositum.

VIRGILIVS

Conticuit tandem, factoque hic sine, quievit.

ULB Halle

3

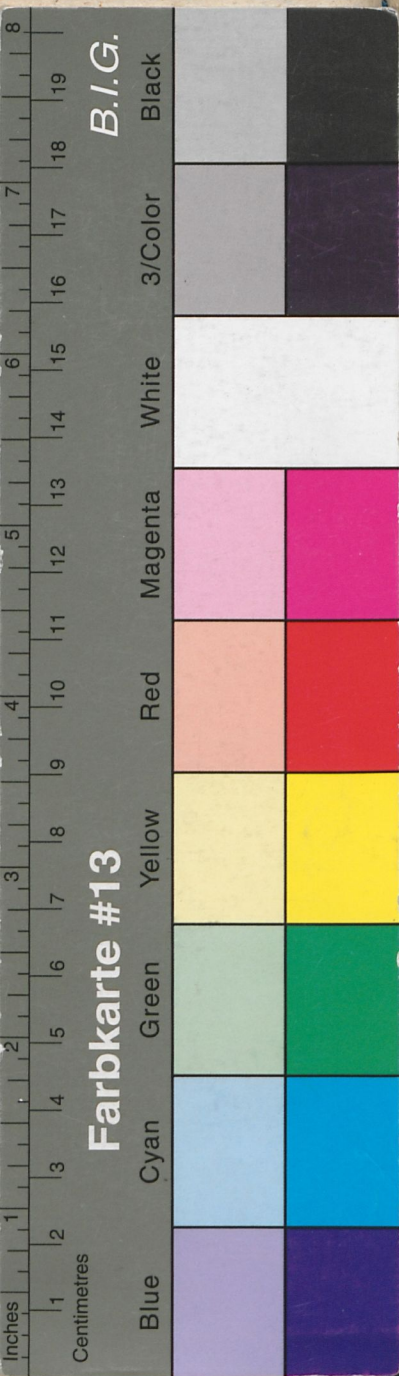
004 058 02X

56.

DISSERTATIO MEDICA INAUGVRALIS
DE
TEMPESTIVO MEDICI SILENTIO
ET
INTEMPESTIVO AEGROTI

QVAM
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS CONSENSV
PRAESIDE
DANIELE WILHELMO
TRILLERO

PHIL. ET MED. DOCT. CONSILIARIO AVL. ELECT. SAXON. MED.
PROF. PVBL. ORDIN. PRIMARIO ET ILLVSTR. ACAD.
SCIENTIAR. BONONIENS. SODALI

PRO GRADV DOCTORIS

RITE IMPETANDO
AD D. XXI. IVL. CIDI⁰CCLXXX
H. L. Q. C.

PVBlice DEFENDET
PETRVS WITT, HAMBVRGENSIS
MEDICINAE CANDIDATVS

VITEBERGAE
LITERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII